

NATURSKADER OG OVERVANN I FORSIKRING. HVA FOKUSERER SELSKAPENE PÅ VED REGRESS

Mia Ebeltoft

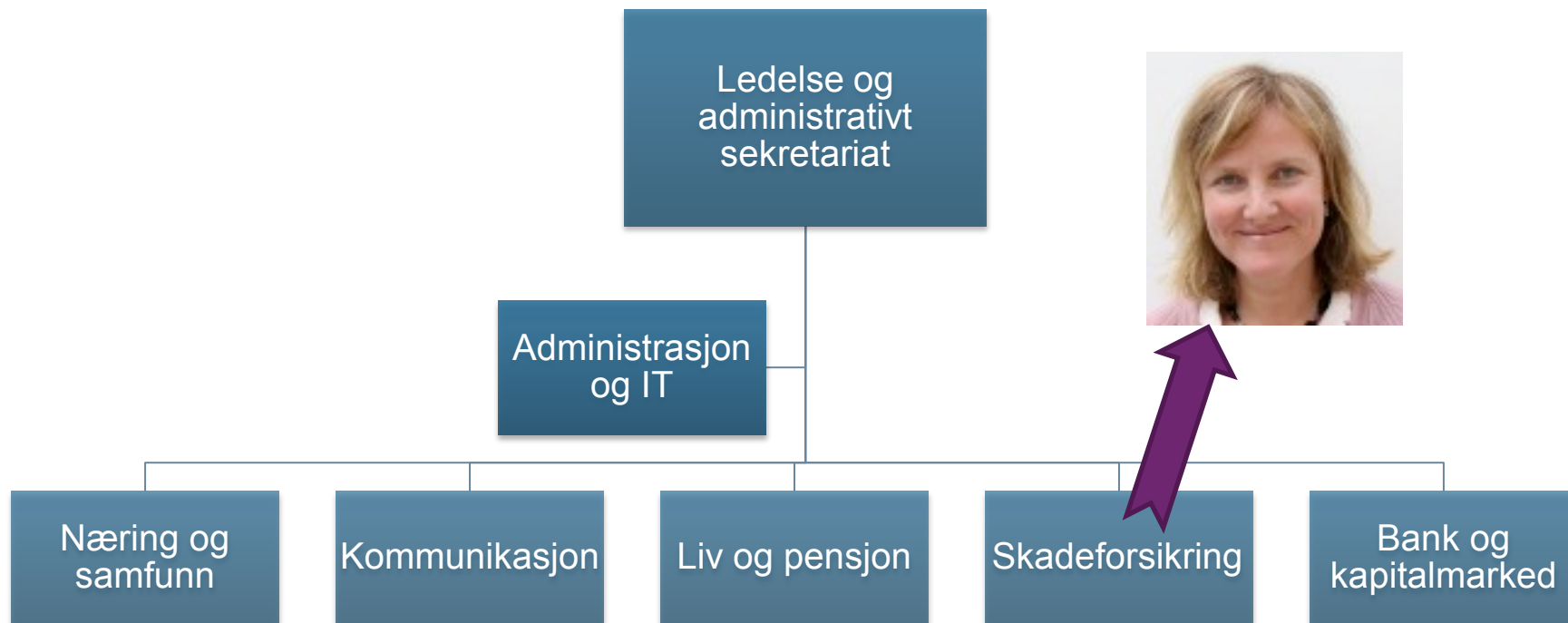
VA-dagenen midtNorge sept 2012

FNO – Finansnæringens Fellesorganisasjon

- Bransjeorganisasjon stiftet 1. januar 2010 av Finansnæringens Hovedorganisasjon og Sparebankforeningen
- Representerer i praksis hele finansnæringen i Norge
- 180 medlemsbedrifter
- Rundt 100 ansatte

Avdelingsstruktur

Ha skal jeg snakke om

- **Hvorfor** er forsikring opptatt av "klima"?
- **Forsikringsrisiko**
 - Flom og overvann/vannskader i forsikring
 - Ulike forsikringsdekningsystemer – hva så?
- **Hva koster skadene** samfunnet/forbruker?
- **Ansvarsfordeling** -
 - Dagens rettssituasjon – regress
 - Forbruker/huseier tar regning – hva er mest optimal forebygging?
- Hva kan forsikring **bidra med**?

Hvorfor er finans- og forsikring opptatt av klima?

Fire roller:

- Som...Byggeier/bruker/egen drift
- Som...Finansieringskilde
- Som...Risikoavlaster/risikofordeler /skadebehandlere!
- Som...Motivator og pådriver

Hva er driverne og premissene for business i skadeforsikringsbransjen?

- Stor konkurranse mellom selskapene – mange nye som tar kunder fra de etablerte
 - Høy fokus på lønnsomhet
 - Skadedata er ”hellig” - grunnlag for konkurrerende pris/premie
 - Midler til fellesskapet
-
- Detaljregulert virksomhet / og tett fulgt opp av Finanstilsynet

-
- Flere vannskader som ikke skyldes naturskade
 - Mer ekstremvær og naturskader
 - Klimaendring gir villere og våtere vær – flere fuktskader
 - Økte erstatninger og høyere premier på sikt

Flere og hyppigere skader

Kilde: Gjensidige/Norsk regnsentral

Frekvensskader øker med 10 prosent –
mellomlang sikt

30 prosent økning - slutten av århundre

Store regionale forskjeller

- **U**like systemer gir ulike utfordringer:
 - Flom = naturskader = "fellesrisiko" og egen naturskadepool/utligning av skadene
 - Overvann og tilbakeslag = ingen felles risiko, men stekt konkurranse mellom selskapene

Naturskader (herunder flom)

- Regulert av **lov om naturskedeforsikring**:

§ 1:

- ”Ting i Norge som er **forsikret mot brannskade, er også forsikret mot naturskade**, dersom skaden på vedkommende ting ikke dekkes av annen forsikring.
- Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd.
- Naturskadeerstatning kan **settes ned, eller falle** bort når skadens inntreden eller omfang helt eller delvis skyldes svak konstruksjon i forhold til de påkjenninger tingen kan ventes å bli utsatt for, dårlig vedlikehold eller tilsyn, eller når den skadelidte kan lastes for at han ikke forebygget skaden eller hindret dens omfang.”
- Tilsvarende tankegang for regress fra selskap mot kommune

Flom- ”utdypet” definisjon

- Bekker, elver, sjøer (vassdrag) som går over sine bredder
- Ekstraordinær nedbør eller sterk snøsmelting som fører til unormal høy vannstand
- ”Villbekker” som dannes i skrånende terreng (”nytt vassdrag”)
- Må medføre ”ekstraordinær skade”

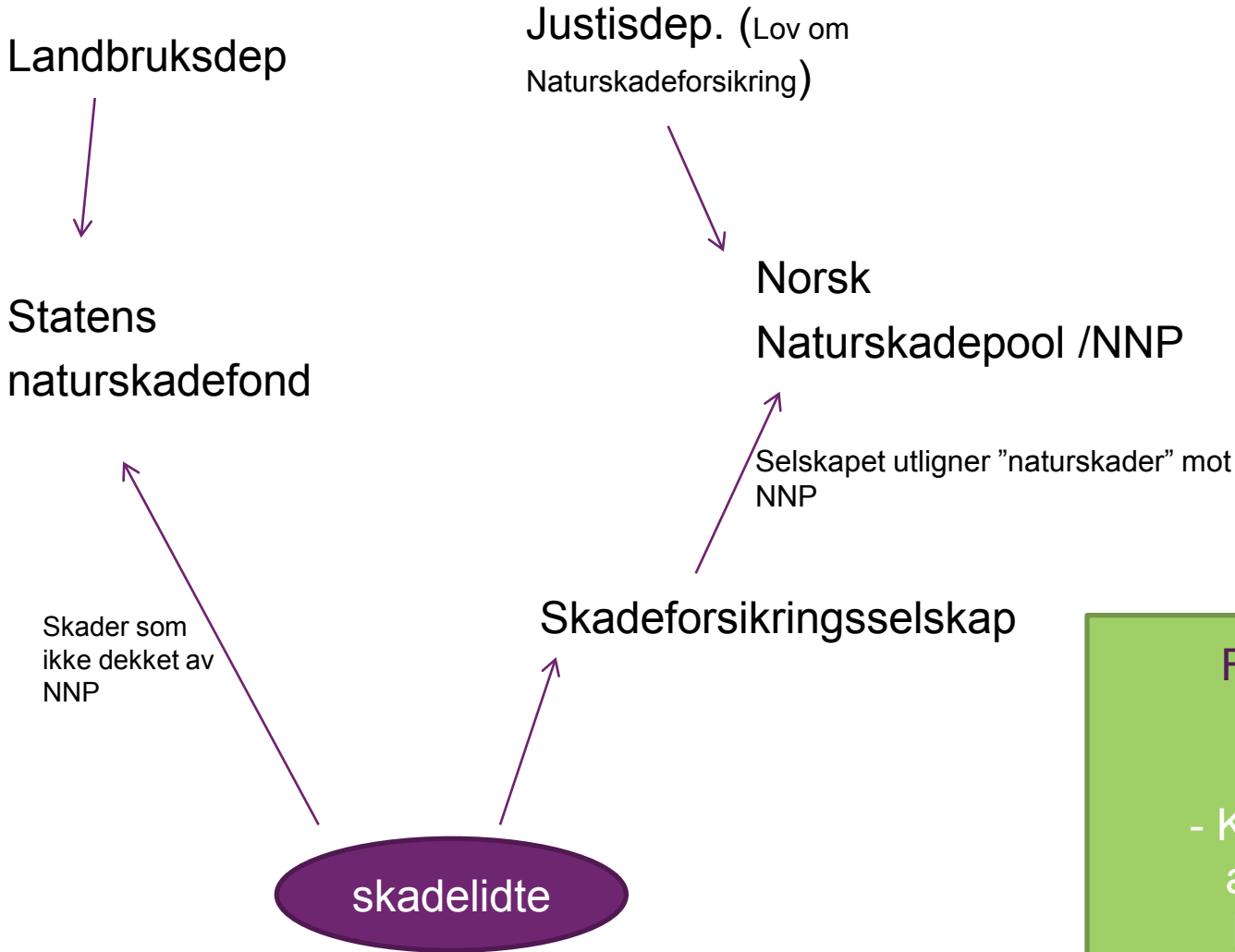
Reguleres av:

- **Lov om sikring mot og erstatning for naturskader (naturskadeloven).**

§ 1:

- ”Statens naturskadefond har til oppgave å yte erstatning for naturskader i de tilfeller hvor det ikke er adgang til å forsikre seg mot skaden ved en alminnelig forsikring.
- Fondet kan ikke yte erstatning dersom skadelidte faktisk får dekket skaden av en forsikring.”

Naturskader - Kart over aktørene

Forebygging av naturskader:

- NVE og
- Kommuner (ROS-analyse/plan og bygningsloven)

Vannskader: Overvann + tilbakeslag

Dekkes ikke av Naturskadepoolen, men under den enkeltes hjem/villaforsikring.

Hva dekkes:

- ”Lekkasje fra bygningens rørledning og installasjoner”
- ”Vann som trenger inn i bygning fra grunnen eller terreng når dette fører til vannspeil over laveste gulv”

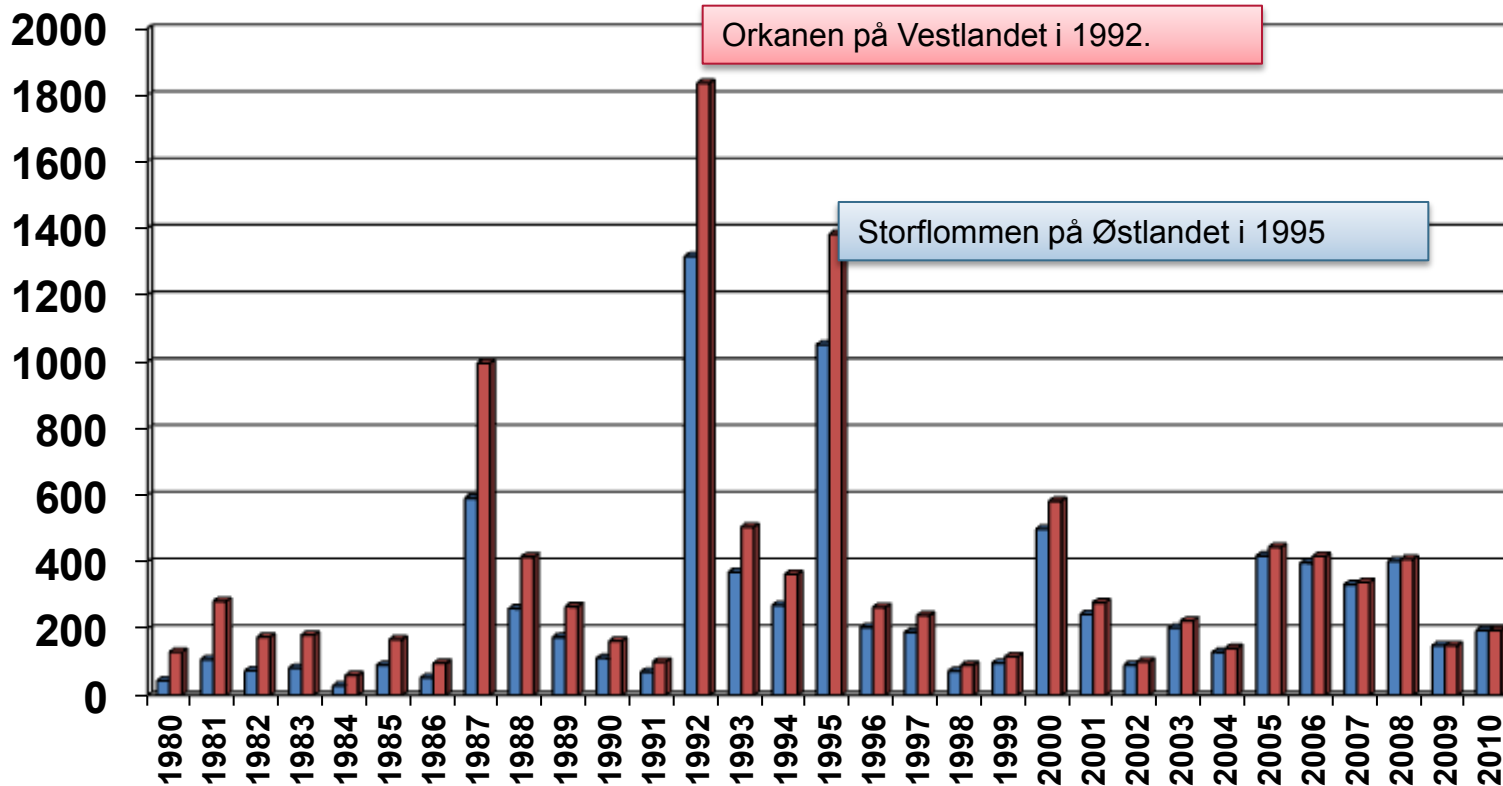
- Lite felles / FNO-statistikk

- Hva **koster skaden** samfunnet/forbrukerne/huseier?

Naturskader i alt. erstatninger i mill. kr.

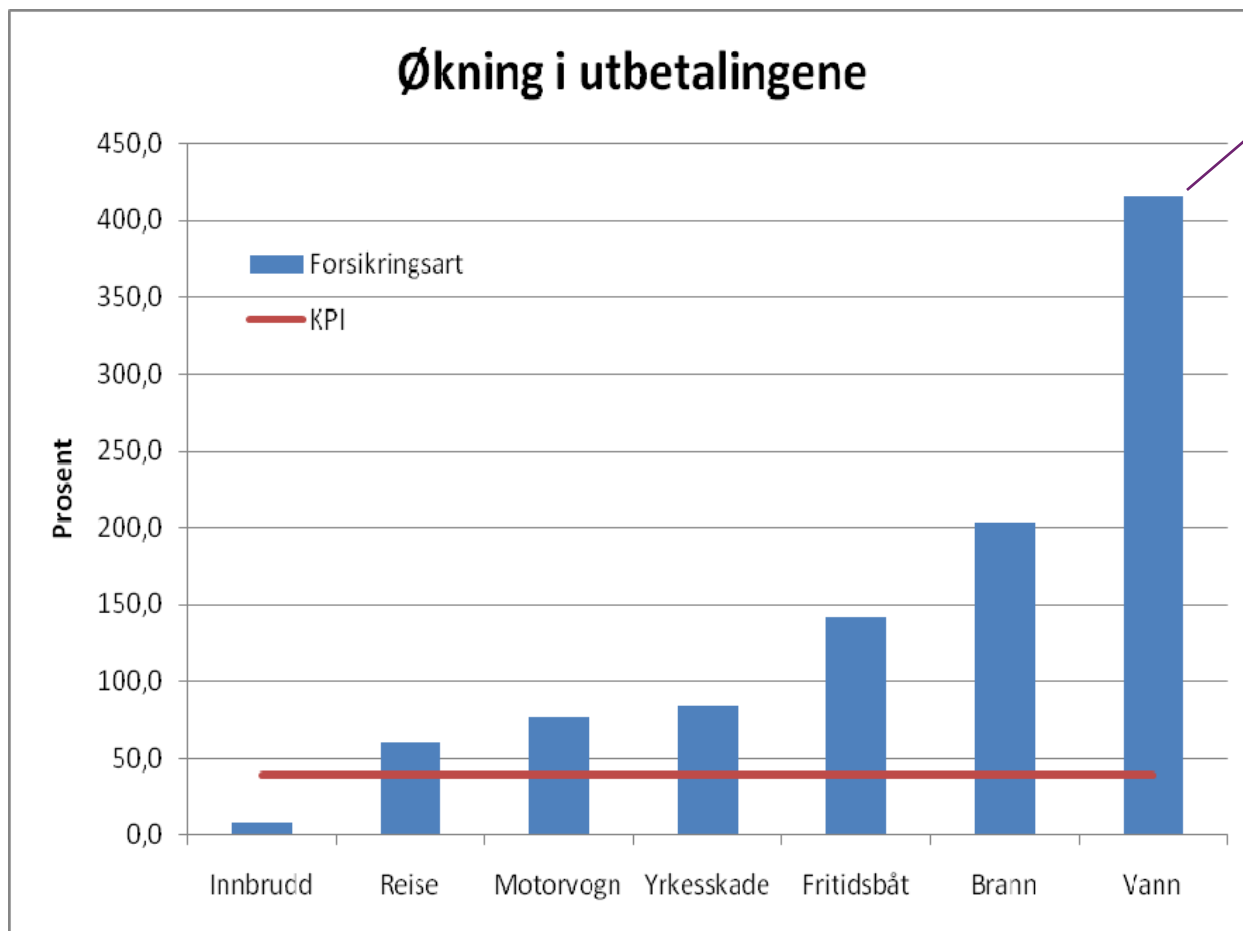
(nom. og kpi-just.)

2011: 2,3 mia
Dagmar+Berit m.fl

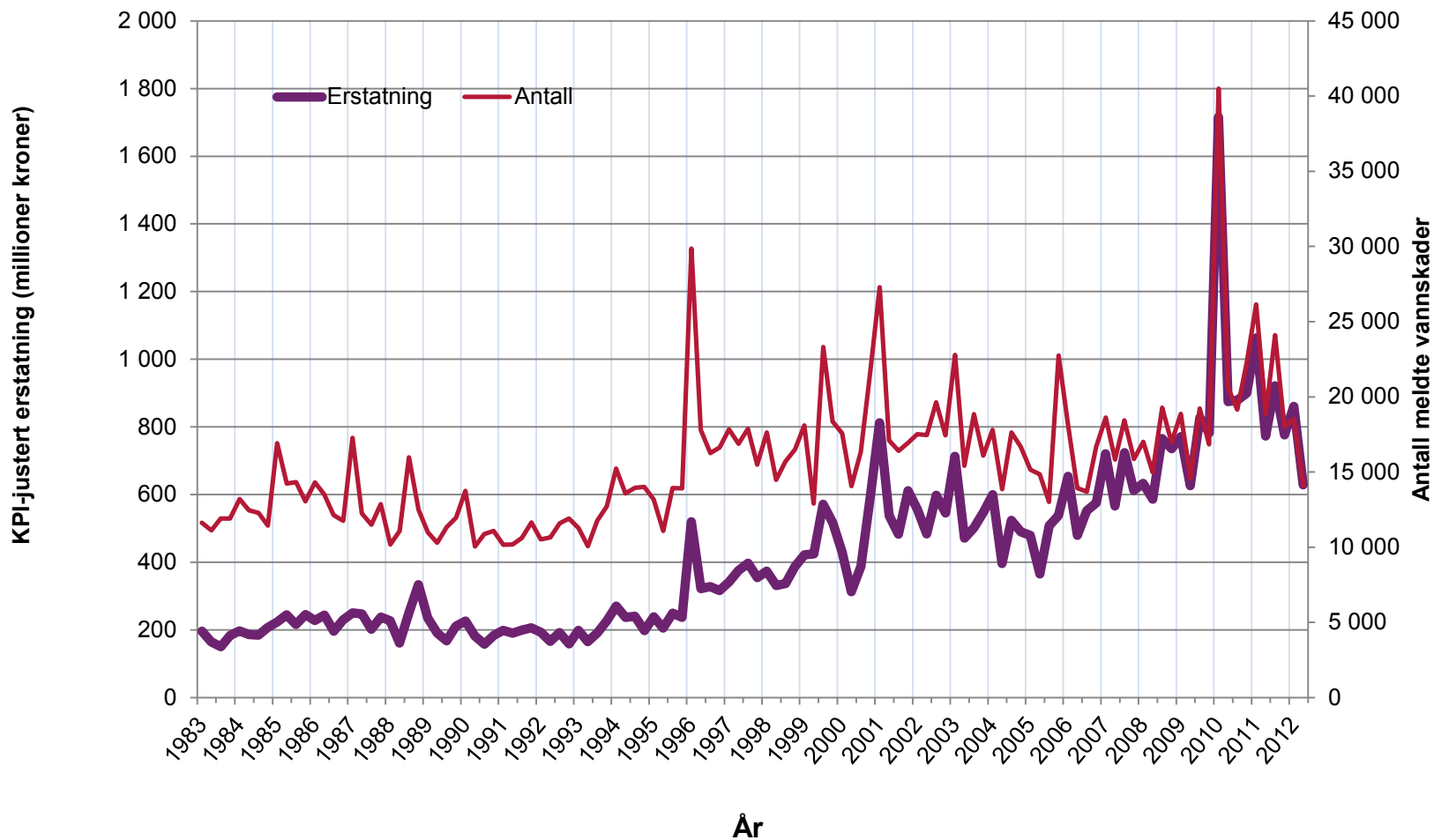
2011

Utvikling siste 20 år – erstatning fra forsikringselskapene

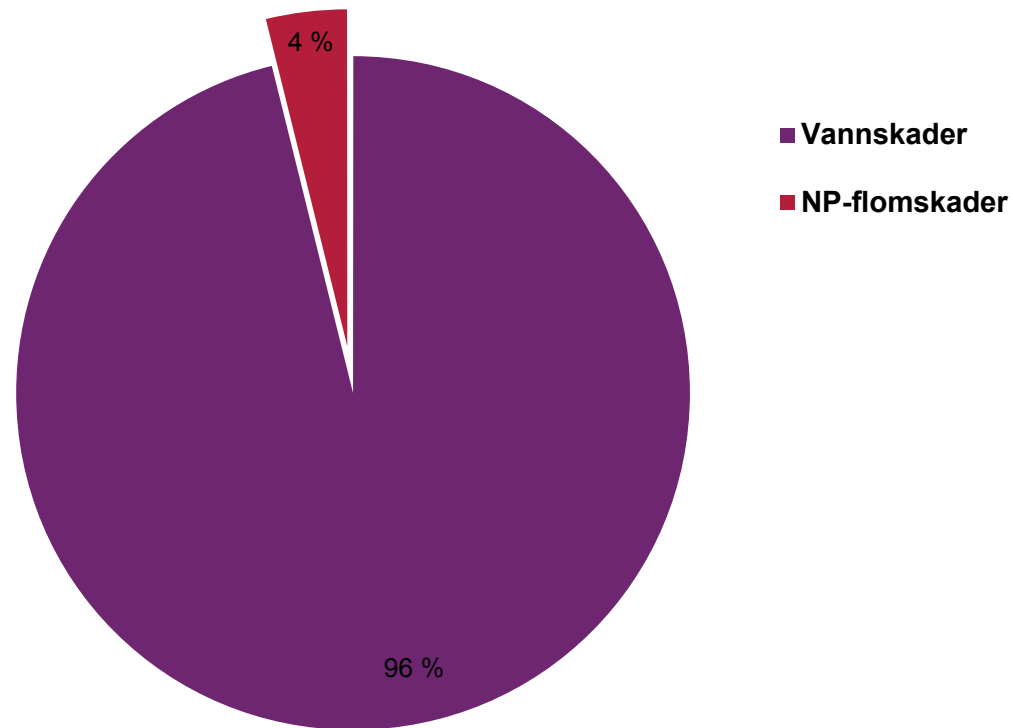
NB! Både bedrift og privat og brudd på stikkledning

Meldte vannskader – trend

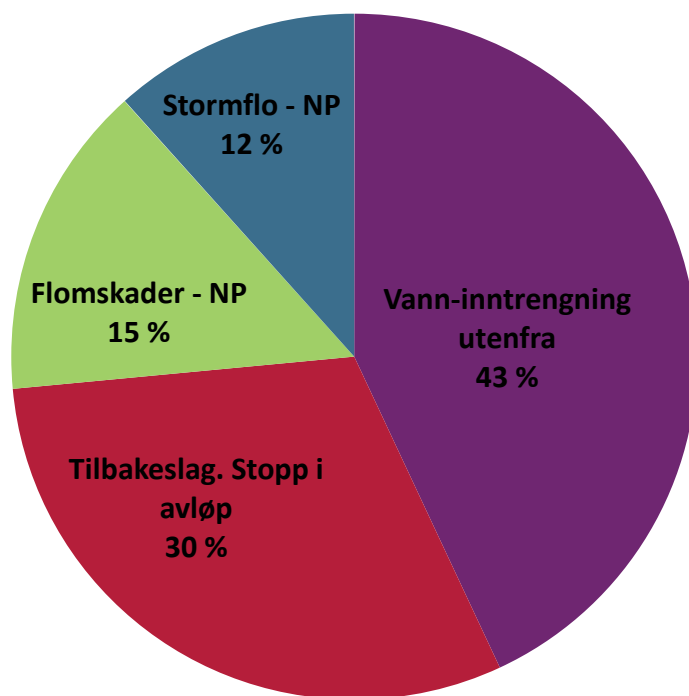

ALLE vannskader vs flomskader

Snitt årlig erstatning

Snitt årlig erstatning 2008-2011

Frida -133 millimeter på 3 timer!

- 1.036 meldte skader
 - Erstatningsbeløpet er anslått til 137 millioner kroner.
-
- København juli 2011 – 160 millimeter nedbør på under et døgn
 - 6 milliarder i skadeutbetalinger

 - Force majeure! -

Flom og vannskader – mer enn bare forsikringskostnader

Universitetet -for Miljø og Biovitenskap (UMB v Prof Lindholm):

”Klimaeffektens betydning for oppstuvninger og forurensningsutslipp fra avløpssystemer i byer”

- avløpssystemene i 8 forskjellige byer i Norge analysert.
- eksempler på ulemper og kostnader som påføres et samfunn ved ”oversvømmelser”

Eksempler på ulemper og kostnader som påføres et samfunn ved oversvømmelser:

- **Trafikkforstyrrelser** som påfører forsinkelsestid for nyttetraffic, tog, busser og private bilister.
- **Skader på veier** og gangveier. Erosjonsskader på andre trafikkarealer og fritids- og rekreasjonsområder.
- Eiendommer med **vannskader i kjellere** eller første etasje.
- **Sykedager som følge av smitte** eller infeksjoner ved kontakt med flomvann eller infisert vannforsyning.
- Næringsliv som **mister omsetning** som følge av vannskader på lokaler eller lagre, eller produksjonstap.
- **Skader på vann- og avløpssystemets** kummer, ledninger, pumpestasjoner og renseanlegg.
- Drikkevannsbrønner som **infiseres** skadelige organismer.
- Skader på **strømkabler**, transformatorstasjoner, telefon og datakabler o.l.
- Tap, ulemper og skader ved at **elektrisiteten kortsluttes** eller må stenges av.
- **Store forurensningsutslipp** fra avløpsanlegg som ikke virker, skadede kjemikalietanker og oljetanker, samt fra industriområder.
- Grunnvannsnivået som oftere vil stå på et høyere nivå enn i dagens klima. Dette fører til at infiltrasjonsvannmengdene i rørene øker og reduserer kapasiteten i systemet. Dette gir **økte overløpsutslipp og økte flomskader**.
- Økt vannføring til renseanleggene gir **økte utgifter til kjemikalier og pumping, samt økte utslipp** p.g.a. økte totalvolumer av avløpstilførsler og økt tid med høy hydraulisk belastning.
- **Arbeidstid** som må nedlegges av kommunalt ansatte og private i praktisk arbeid og administrasjon.

Inntrykk av at kommunene gjør (for) lite! Forsikring betaler jo uansett....

- [Vis avisside](#)
- VG U1 - 04.09.2011 - Side: 8
- Til sammen har flommen på Østlandet i juni i år og Trøndelag i august kostet forsikringsselskapene nærmere 300 millioner kroner.
- Mer enn 1300 skader ble innmeldt til selskapene ifølge tall fra Finansnæringens Fellesorganisasjon (FNO.)

Nå vil selskapene sammen se om kommunene har satt i verk gode nok flomtiltak. Hvis ikke kan det bli snakk om regresskrav mot disse.

- Både vi og kommunene gjorde oss mange erfaringer etter den store flommen i 1995, sier Gjensidiges informasjonssjef Bjarne Aani Rysstad.

- Alle forsikringsselskapene vil nå se om kommunene har gjort det de kunne for å forebygge flomskadene for eksempel med flomvern og flomvoller. Vi vil også undersøke om kommunene har gitt byggetillatelse i områder som ble rammet av flommen i 1995. Det er imidlertid for tidlig å forskuttere om dette eventuelt kan føre til regresskrav mot kommunene dersom så ikke er gjort.

Jon Berge i If sier at hans selskap skal i Høyesterett senere denne måned - med en kommune som motpart. På grunn av for dårlig dimensjonert avløpssystem.

- Stor økning

- Vi har sett en stor økning i antall saker hvor avløpssystemene til kommunene ikke klarer å ta unna vann. Det kan skyldes mer nedbør, men dårlige avløp er også en årsak. Mange norske kommuners rør og avløp er for trange og for dårlig vedlikeholdt, sier Berge.

- Regress vurderes av det enkelte selskap (ikke av Naturskadepoolen)
- Flere selskaper kan slå seg sammen
- Selskapene ønsker avklaring på hvor (det rettslige) ansvaret går!

- Kommunens ansvar – ulike roller:
 - som arealplanlegger
 - ROS- (risiko og sårbarhets-) analyser:
 - nye krav i (nye) bygningsloven – markere flomsoner/egne krav
 - Sivilbeskyttelsesloven – skal ha oversikt over RS
 - når gir byggetillatelse:
 - vurdere sikkerhet mot synkning, vannsig, flom og ras
 - som utbygger/byggherre – skjerpet ansvar
 - Grunnundersøkelser
 - Risiko for naturskader/flomsonekart

Hjemmel for mulig regress mot kommunen er plan- og bygningsloven § 68 (gammel) og § 28-1 (ny lov).

§ 28-1. Byggegrunn, miljøforhold mv.

Grunn kan bare bebygges, eller eiendom opprettes eller endres, dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold. Det samme gjelder for grunn som utsettes for fare eller vesentlig ulempe som følge av tiltak.

For grunn som ikke er tilstrekkelig sikker, skal kommunen om nødvendig nedlegge forbud mot opprettelse eller endring av eiendom eller oppføring av byggverk, eller stille særlige krav til byggegrunn, bebyggelse og uteareal.

Regress etter plan- og bygningsloven

Ansvarsgrunnlaget for ansvar er basert på "uaktsomhet"/culpa:

Hva har kommunene gjort av forhåndssjekk?

Hva krevers etter loven?

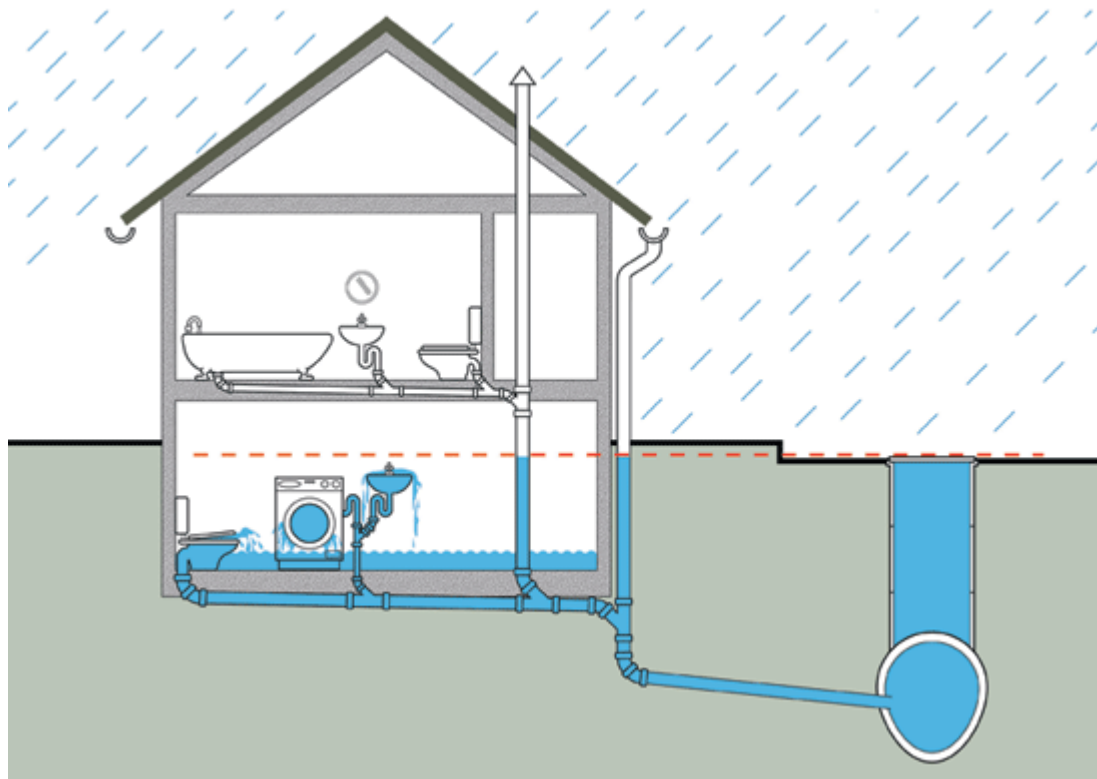
Hva visste de /hva burde de ha visst?

Momenter:

- Lokalkunnskap
- kart hos NGI
- NVE flomkart med gjentaksintervall

-Fritas ansvar på grunn av "Force majeure" - et skjønnsmessig begrep!

Vann og avløp – rettslig ansvar og regress

Forurensningsloven § 24a. (*særlige erstatningsregler for avløpsanlegg*):

"Anleggseieren er ansvarlig uten hensyn til skyld for skade som et avløpsanlegg volder fordi **kapasiteten** ikke strekker til eller fordi **vedlikeholdet** har vært utilstrekkelig. "

- **DOMMER/RETTSPRAKSIS**
 - Stavanger-dommen (2007 HR)
 - Fredrikstad-dommen (2007 LG)
 - Alta-dommen (2011 HR)
 - Ny HR-dom fra 24.mai 2012

(Alta-dommen)

(note 26)

Lovforarbeidene viser imidlertid at forurensningsloven § 24a er et resultat av bevisste lovgiveroverveielser om plassering av risiko for skader som blir forårsaket av avløpsanlegg, og dette taler mot at anleggseieren skal kunne fraskrive seg ansvar. Den

Fraværet av reell valgmulighet både med hensyn til om man skal knytte seg til avløpsanlegg, hvilket anlegg man skal knytte seg til og vilkårene for tilknytningen, medfører at reglementet for sanitæranlegg reelt har mer karakter av forskrift enn avtale. Det bør derfor kreves sterke grunner for at kommunen skal kunne fraskrive seg ansvar for skader som blir forårsaket av utilstrekkelig vedlikeholdte avløpsanlegg.

tilfeldig, og i noen grad variere fra gang til gang, hvor slike skader rammer. En adgang til å fraskrive seg erstatningsansvaret for skader voldt ved utilstrekkelig vedlikehold, vil medføre at tilfeldige abonnenter må bære omkostningene ved en besparelse den øvrige abonnentmassen nyter godt av. Samtidig er det av stor samfunnsmessig betydning at avløpsanlegg er velfungerende og tilstrekkelig vedlikeholdt. En adgang til å fraskrive seg erstatningsansvaret for skader som skyldes utilstrekkelig vedlikehold vil dessuten redusere det insentiv til forsvarlig vedlikehold, og dermed skadeforebygging, som erstatningsansvaret etter forurensningsloven § 24a er forutsatt å skulle gi. Jeg viser i denne forbindelse til det jeg har gjengitt fra NOU 1994: 12 side 262.

Høyesterettsdom fra 24 mai i år

Fakta:

- overflatevann fra fylkesvei (Sør-Trøndelag)
- avløpene fra fylkesveiene ikke tok unna for store mengder regn, snø og smeltevann fordi ristene ble tettet til av snøvann
- medførte skade på privatboliger

Resultat av dommen:

- avløpene fra fylkesveiene = ”*avløpsanlegg*” i forurensningsloven § 24 a, jf. § 21.
- ikke ”force majeure”

Klimatilpasningen: Hva tjener samfunnet best og lengst?

- Høyere forsikringspremie
- Høyere egenandel for hver skade
- Ikke-tilbud av forsikring
 - skaden ikke anses som "uforutsett"
- Dårligere og dyrere ansvarsdekning for kommunen?

ELLER

- Høyere VA-avgifter til forebygging
- Større fokus/aktivitet på tiltak/forebygging/investeringer
- Hvem er nærmest til å gjøre noe?

NOU

Noregs offentlege utgreiingar 2010:10

Tilpassing til eit klima i endring

Samfunnet si sårbarheit og behov for tilpassing
til konsekvensar av klimaendringane

Overtar ditt gaterør

Stavanger kommune tar ansvar for stikkledningene i gaten din.

Tekst: Mathias Klingenberg

Tweet 0

+1 0

Anbefal 0

Skriv ut

Tips en v

Publisert 11.06.2012 kl 12:32 Oppdatert 11.06.2012 kl 13:24

– Smil, du har gjort en god deal, sier Jarle Furre, leder for vann- og avløpsverket i Stavanger kommune. Han henvender seg til huseierne i kommunen, som nå slipper å ta ansvar for reparasjoner og vedlikehold på ledningene.

Stikkledningene kan for eksempel romme kabler for bredbånd, telefon, fjernvarme og gass. Ledningene på huseierens eiendom vi hver enkelt eier fortsatt ha ansvar for.

Først i Norge

Stavanger er første kommune i landet som gjennomfører dette eierskiftet.

– Hvorfor vi er de første, må du nesten høre med de andre om. Vi har planlagt dette siden vi la fram vår hovedplan i 2010. Jeg tror at andre kommuner vil følge etter, sier Furre.

150 kroner i året

DAGENS SPØRSMÅL 11.06.2012

Skal du følge med på årene EM i fotball?

Ja

Nei

Vet ikke

Stem

Antall stemmer: 54

BLI MED I RA VINKLUBB:

- Forsikre virksomheter og borgere mot *uforutsette hendelser*
- Forsikringssselskaperne dekker tilfeldigheten ikke det tilbakevendende
- Må kunne prise riktig – ellers taper man i markedet
- Hva når ikke kjenner risikoen fremover?

- ”Etablere en database til offentlig bruk og forskning med et samlet, anonymisert datagrunnlag over klimarelaterte skader fra forsikringsselskapene og Naturskadepoolen.”

- ”Naturskadeloven og naturskadeordningen bør gjennomgås for å vurdere differensiering av egenandelen knyttet til naturskaderisiko, og hvilke muligheter som finnes for å dreie ordningen mer i forebyggende retning, for eksempel øremerke deler av premien til forebyggende tiltak, som tiltak rundt flomveier og forsenkingsmuligheter.”

Kan næringen bidra overfor kommune-Norge?

- FNO igangsetter pilotprosjekt
 - Samle inn og systematisere ”klimarelaterte” forsikringsskadedata
 - Teste mot enkelte kommuner om skadetallene gir nytteverdi for kommunen
- FNO samarbeidet tett med Norsk Vann og KS
 - Retningslinjer for regress
- AREALklim – prosjekt drevet av Vestlandsforskning – FNO leverer naturskadedata
- Stortingsmelding om klimatilpasning kommer! – førende for arbeidet!